

Handboek Milieurecht

4^e, geheel herziene druk

Handboek Milieurecht

4^e, geheel herziene druk

Onder redactie van:

mr. dr. J.H.G. van den Broek
mr. G.C.W. van der Feltz
mr. W.J. Bosma

Auteurs:

mr. J.J. van der Gouw
mr. M.G. Nielen
mr. T.J.J. Slegers
mr. M.J.W. Timmer

Oorspronkelijk auteur:

Prof. Mr. J.M.H.F. Teunissen

Berghauser Pont Publishing

Postbus 14580

1001 LB Amsterdam

www.berghauserpont.nl

Omslagontwerp: Rosanna Zito, Zedline.

Auteur 1e - 3e druk: Prof. mr. J.M.H.F. Teunissen

4e, geheel herziene druk 2016

ISBN: 9789491930591

NUR: 823

© 2016 Berghauser Pont Publishing

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg besteed is, aanvaarden de auteur(s), redacteur(en) en uitgever geen enkele aansprakelijkheid voor eventuele (druk) fouten en onvolledigheden, noch voor gevolgen hiervan.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photo print, microfilm or any other means, without the publishers prior written permission.

Voorwoord

Het Nederlandse milieurecht heeft betrekking op aantasting, vervuiling en uitputting van lucht, water en bodem en vormen van hinder en bedreiging van de gezondheid en het leven van mensen als gevolg van onder meer emissies geluid en straling. Dit boek beoogt inzicht te bieden in de belangrijkste onderdelen van het milieubestursrecht. De Mijnewet (1810) en de Hinderwet (1875) worden gewoonlijk gezien als de eerste milieuwetten. Het milieurecht heeft echter met name vorm gekregen in de laatste vier decennia. Telkens als zich een bepaald milieuprobleem voordeed of Europese regelgeving daartoe noopte, reageerde de wetgever met een nieuwe, sectorale milieuwet, zoals de Wet inzake de luchtverontreiniging (1970), de Wet geluidhinder (1980) en de Wet bodembescherming (1987).

Hoewel de wetgever destijds welbewust heeft gekozen voor een sectorale aanpak, werd er in de praktijk al snel geklaagd over de onoverzichtelijkheid en verbrokkeling in de snel groeiende milieuwetgeving. De wetgever heeft daarop gereageerd met bundeling van milieuwetten. Zo werd de Hinderwet op 1 maart 1993 opgenomen in de Wet milieubeheer, waarin in 1994 ook de Wet chemische afvalstoffen en de Afvalstoffenwet werden geïntegreerd. Op 1 oktober 2010 heeft de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) ervoor gezorgd dat vergunningen in tientallen milieuwetten opgingen in de omgevingsvergunning.

Op 22 maart 2016 heeft de Eerste Kamer het wetsvoorstel Regels over het beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving (Omgevingswet) met een ruime meerderheid aangenomen (*Stb.* 2016, 156). De Omgevingswet moet in 2019 in werking treden en uiteindelijk in de plaats komen van een groot aantal milieuwetten, aangevuld met wetten op het gebied van water, bouwen, ruimtelijke ordening en natuur. Het gaat onder meer om de Waterwet, de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo), de Wet bodembescherming, de Wet geluidhinder, de Wet natuurbescherming, de Wet milieubeheer en de Wet ruimtelijke ordening.

In dit boek staat echter het milieurecht centraal. Wij hebben de in 2010 voor het laatst door Jos Teunissen aangevulde versie geactualiseerd en hier en daar ingrijpend gewijzigd. Zowel de beginner als de ervaren geïnteresseerde wordt aan de hand van zijn heldere opzet meegenomen in het milieurecht zonder hetwelk onze fysieke leefomgeving er heel anders uit zou zien.

Het Handboek bestaat uit twee delen. Algemeen deel I bevat een beschrijving van wat onder milieurecht wordt verstaan, de ontwikkeling van milieurecht en –beleid, beginselen van milieurecht, invalshoeken van milieubeleid en doorwerking van Europees recht (hfd. 1-5). Verder wordt aandacht besteed aan inrichtingen (hfd. 6-13) en de Wet milieubeheer (hfd. 14-28). In Bijzonder deel II worden de afzonderlijke materiële wetten en regelingen besproken (hoofdstukken 29-46). Die wetten en regelingen zijn gegroepeerd naar het aspect van het milieu waaraan ze in hoofdzaak zijn gerelateerd: bodem (29-34), water (34-36), lucht (36-42) en veiligheid (42-46).

Door het Handboek heen is een aantal overzichten opgenomen. Sommige overzichten zijn relevant voor meer hoofdstukken. Ze zijn dan geplaatst in het hoofdstuk waarmee de meeste raakvlakken zijn.

Wij houden ons aanbevolen voor suggesties uit de praktijk, die in een volgende druk kunnen worden verwerkt.

Amsterdam, mei 2016

Jan van den Broek
Godert van der Feltz
Willem Bosma

Inhoud

Voorwoord	V
Lijst van Europese richtlijnen, Europese verordeningen en internationale verdragen	XXIX
Lijst van afkortingen	XXXVII
Opbouw van dit Handboek	XLVII
Deel I Algemeen deel	
1 Milieurecht	1
2 Ontwikkeling van milieurecht en milieubeleid	5
2.1 Hinderwet	5
2.2 Internationale belangstelling voor milieu	5
2.3 Sectorale aanpak	6
2.4 Bundeling.....	7
2.5 Duurzame ontwikkeling	9
2.6 Europa.....	9
2.7 Nationaal Milieubeleidsplan	10
2.8 Nationaal Milieubeleidsplan Plus	10
2.9 Nationaal Milieubeleidsplan 2	10
2.10 Wet milieubeheer.....	11
2.11 NMP-3	12
2.12 NMP-4	12
2.13 Interimwet stad- en milieubenadering.....	14
2.14 Activiteitenbesluit.....	14
2.15 Crisis- en herstelwet.....	14
2.16 Waterwet en Wabo.....	15
2.17 Ministerie van Infrastructuur en Milieu (I&M)	16
2.18 Omgevingswet	16
2.18.1 Algemeen	16
2.18.2 Maatschappelijke doelen.....	17
2.18.3 Verbeterdoelen	17
2.18.4 Systematiek en instrumenten	17
2.18.5 Vervolg stelselherziening	19
2.18.6 Uitvoeringsregels	19
2.18.7 Cultuurverandering.....	19
2.19 Nationale Omgevingsvisie.....	19
3 Beginselen van milieurecht	21

3.1	Algemeen	21
3.2	Beginsel van duurzame ontwikkeling	22
3.3	Preventiebeginsel	22
3.4	Voorzorgbeginsel	23
3.5	Beginsel van voorkeur voor bestrijding aan de bron	24
3.6	Standstill-beginsel	24
3.7	Beginsel 'de vervuiler betaalt'	24
3.8	Beginsel dat gestreefd wordt naar een zo hoog mogelijk beschermingsniveau	25
3.9	Beginsel van de externe integratie	25

4 Invalshoeken van het milieubeleid 27

4.1	Algemeen	27
4.2	Milieuthema's	27
4.2.1	Algemeen	27
4.2.2	Klimaatverandering (broeikaseneffect)	28
4.2.2.1	Algemeen	28
4.2.2.2	Urgenda-vonnis	29
4.2.2.3	Klimaatakkoord van Parijs	29
4.2.2.4	Klimaatwet	30
4.2.3	Aantasting ozonlaag	30
4.2.4	Verzuring en grootschalige luchtverontreiniging	32
4.2.5	Vermesting (eutrofiëring)	33
4.2.6	Verdroging	33
4.2.7	Versnippering	34
4.2.8	Verspreiding	34
4.2.9	Verstoring	35
4.2.10	Verspilling	35
4.2.11	Verlies aan biodiversiteit	36
4.2.12	Afvalbeheer	36
4.3	Doelgroepen en convenanten	36
4.4	Bron- en effectgericht milieubeleid	37
4.5	Gebiedsgericht milieubeleid	38
4.6	Marktconformiteit	38
4.7	Ketenbeheer	39

5 Doorwerking Europees recht 41

5.1	Inleiding	41
5.1.1	Algemeen	41
5.1.2	Primair en secundair Unierecht	41
5.1.3	Drie leidende beginselen	42
5.1.4	Prejudiciële vragen	43
5.1.5	De relatie tussen Unierecht en nationaal procedurerecht	44
5.1.6	EU-verordeningen	45
5.1.7	EU-richtlijnen	46
5.1.7.1	Algemeen	46
5.1.7.2	Samenvattend	49

5.1.8	Géén 'omgekeerde rechtstreekse werking' of horizontale werking richtlijnen	49
5.1.9	Inbreukprocedure	50
5.1.10	Milieuactieprogramma's	51
5.2	Europeesrechtelijke randvoorwaarden voor nationale milieumaat- regelen	52
5.2.1	Algemeen	52
5.2.2	Harmonisatiemaatregelen ex art. 114 en 115 VWEU	53
5.2.2.1	Algemeen	53
5.2.2.2	Volledige harmonisatie	54
5.2.2.3	Partiële harmonisatie	54
5.2.2.4	Optionele harmonisatie	55
5.2.2.5	Minimumharmonisatie met wederzijdse erkenning	55
5.2.3	Milieumaatregelen ex art. 191-193 VWEU	56
5.2.4	Notificatieverplichting technische voorschriften	59
5.2.5	De vijf vrijheden	60
5.2.5.1	Hoofregel	60
5.2.5.2	Uitzondering	61
5.2.6	Mededingingsregime	64
5.2.7	Staatssteun	64
5.2.7.1	Algemeen	64
5.2.7.2	Procedure	67
5.2.7.3	Vrijstellingen op grond van het VWEU	67
5.2.7.4	Vrijstelling op grond van vrijstellingsverordeningen	68
5.2.7.5	Ontheffingen	68
5.2.7.6	Milieukaderregelingen	69
6	Inrichting	71
6.1	Algemeen	71
6.2	Wm-inrichting	73
6.2.1	Algemeen	73
6.2.2	Bedrijfsmatigheid	74
6.2.3	Begrenzing	74
6.2.4	Continuïteit	76
6.3	Milieu-inrichting	77
6.3.1	Algemeen	77
6.3.2	Capaciteit of feitelijk gebruik	77
6.3.3	Inrichtingen waar(in) en inrichtingen voor	77
6.3.4	Vangnetcategorie	78
6.3.5	Eén of meer inrichtingen	79
6.3.6	Voormalige agrarische bedrijfswoningen	80
6.4	Omgevingsvergunningplichtige inrichting	81
6.4.1	Algemeen	81
6.4.2	IPPC-installaties	81
7	Algemene regels voor inrichtingen	83
7.1	Inleiding	83

7.2	Activiteitenbesluit en Activiteitenregeling in het kort.....	85
7.2.1	Activiteitenbesluit.....	85
7.2.2	Activiteitenregeling.....	86
7.2.3	Inhoudsopgave Activiteitenbesluit en Activiteitenregeling.....	86
7.3	Begripsbepalingen.....	92
7.3.1	Algemeen	92
7.3.2	Technische begrippen.....	93
7.3.3	Centrale begrippen	93
7.3.4	Stofklassen en stofcategorieën	93
7.3.5	Voormalige bedrijfswoning	93
7.3.6	Wederzijdse erkenning	93
7.3.7	Omhangbepaling.....	93
7.4	Inrichtingen type A, B en C.....	94
7.4.1	Algemeen	94
7.4.2	Inrichtingen type A.....	94
7.4.3	Inrichtingen type B.....	95
7.4.4	Inrichtingen type C.....	96
7.5	Bevoegd gezag	98
7.6	Normadressaat	99
7.6.1	Algemeen	99
7.6.2	Exploitant	99
7.6.3	Lozen vanuit een inrichting.....	100
7.6.4	Lozen anders dan vanuit een inrichting.....	100
7.6.5	Gewasbeschermingsmiddelen en biociden.....	100
7.7	Melding.....	101
7.7.1	Melding oprichten en veranderen inrichting.....	101
7.7.2	Melding lozen voor agrarische activiteiten.....	101
7.7.3	Gegevens.....	101
7.7.4	Rechtsgevolgen.....	101
7.7.5	Elektronisch melden.....	103
7.7.6	Melding en omgevingsvergunning	104
7.8	Lozingen	105
7.8.1	Algemeen	105
7.8.2	Vrijstelling lozingsverbod Waterwet.....	107
7.8.3	Vrijstelling lozen op of in de bodem.....	107
7.8.4	Activiteitenbesluit niet van toepassing	108
7.8.5	Normadressaat	108
7.8.6	Voorschriften.....	108
7.8.6.1	Algemeen	108
7.8.6.2	Voorschriften ten aanzien van alle activiteiten	110
7.8.6.3	Voorschriften voor activiteiten in inrichtingen type A, B en C (art. 3-3.169 Abm).....	122
7.8.6.4	Voorschriften voor activiteiten in inrichtingen type A en B (art. 4-4.127 Abm).....	122
7.8.6.5	Voorschriften voor industriële emissies (art. 5-5.65 Abm).....	122
7.8.7	Verplichte, erkende en gelijkwaardige maatregelen.....	125
7.8.7.1	Gekwantificeerde doelvoorschriften.....	125

7.8.7.2	Verplichte maatregelen	125
7.8.7.3	Erkende maatregelen	126
7.8.7.4	Gelijkwaardige maatregelen	126
7.8.8	Maatwerkvoorschriften.....	128
7.8.8.1	Algemeen	128
7.8.8.2	Maatwerk bij specifieke voorschriften.....	128
7.8.8.3	Maatwerk op basis van zorgplicht	129
7.8.8.4	Beperkingen.....	130
7.8.8.5	Procedureel.....	131
7.8.8.6	Afstemming met omgevingsvergunning	131
7.8.8.7	Gebiedsgericht maatwerk.....	131
7.8.8.8	Gegevens.....	131

8 Omgevingsvergunning voor een inrichting 133

8.1	Inleiding.....	133
8.2	Wabo en omgevingsvergunning	134
8.2.1	Algemeen	134
8.2.2	Project.....	134
8.2.3	Activiteiten in de Wabo	135
8.2.4	Activiteiten in het Bor (OBM)	136
8.2.5	Activiteiten in provinciale en gemeentelijke verordeningen	136
8.2.6	Activiteiten in andere wetten dan de Wabo	137
8.3	'Soorten' omgevingsvergunning.....	137
8.3.1	Algemeen	137
8.3.2	Omgevingsvergunning voor het gehele project.....	138
8.3.3	Deelomgevingsvergunning en onlosmakelijkheid	138
8.3.4	Gefaseerde omgevingsvergunning	142
8.3.5	Rompvergunning	143
8.3.6	Oprichtings- en veranderingsvergunning	143
8.3.7	Revisie-omgevingsvergunning	143
8.3.7.1	Algemeen	143
8.3.7.2	Bestaande rechten	144
8.3.7.3	Inwerkingtreding en gevolgen voor bestaande vergunningen	145
8.3.7.4	Conversie aanvraag om oprichtingsvergunning in aanvraag om veranderings- of revisievergunning	146
8.3.7.5	Samenvoeging en splitsing van inrichtingen	146
8.3.8	Milieuneutrale omgevingsvergunning	147
8.3.9	Omgevingsvergunning beperkte milieutoets (OBM).....	149
8.4	Omgevingsvergunningplichtige inrichtingen	151
8.4.1	Algemeen	151
8.4.2	Uitzonderingen.....	152
8.4.2.1	Algemeen	152
8.4.2.2	Verandering in overeenstemming met de omgevingsvergunning	152
8.4.2.3	Aanvullende algemene regels.....	152
8.5	Bevoegd gezag	153
8.5.1	Algemeen	153
8.5.2	Eén bevoegd gezag per project	154

8.5.3	Bevoegd gezag Wabo.....	154
8.6	Beoordelingscriteria	154
8.6.1	Algemeen	154
8.6.2	Algemeen toetsingscriterium: de bescherming van het milieu	155
8.6.2.1	Algemeen	155
8.6.2.2	Verruimde reikwijdte	156
8.6.2.3	Specifieke toetsingskaders voor bepaalde aspecten. Aanvullende toets	157
8.6.2.4	Geen ruimte voor aanvullende toets	161
8.6.2.5	Alleen beoordeling van de milieugevolgen van de inrichting zelf	165
8.6.2.6	Alleen beoordeling van de milieugevolgen van de inrichting buiten de inrichting	166
8.6.2.7	Indirecte gevolgen van het in werking zijn van een inrichting.....	167
8.6.2.8	Planologische aspecten	168
8.6.2.9	Geen beleidsvrijheid, wel beoordelingsvrijheid	170
8.6.2.10	Richtlijn, brochures en circulaires	172
8.6.2.11	Regeling van beschermingsniveaus bij of krachtens de wet	174
8.6.2.12	De betekenis van het Europese recht voor de 'richtlijnenpraktijk' ...	175
8.6.3	Specifieke toetsingscriteria.....	176
8.6.3.1	Algemeen	176
8.6.3.2	Bij beslissing te betrekken factoren.....	177
8.6.3.3	Aspecten waarmee rekening moet worden gehouden	178
8.6.3.4	Bij de beslissing in acht te nemen aspecten.....	178
8.6.3.5	Afstandstoets bij Brzo-inrichtingen.....	184
8.6.3.6	Zaaks- en persoonsgebonden factoren.....	184
8.7	Advies en verklaring van geen bedenkingen.....	186
8.7.1	Advies	186
8.7.1.1	Algemeen	186
8.7.1.2	Regulier advies	186
8.7.1.3	Facultatief advies	186
8.7.1.4	Bindend advies	186
8.7.2	Verklaring van geen bedenkingen	186
8.8	Inhoud en voorschriften	187
8.8.1	Algemeen	187
8.8.2	Afstemming voorschriften	188
8.8.3	Aanvraag en vergunning.....	189
8.8.3.1	Aanvraag is grondslag van vergunning.....	189
8.8.3.2	Gedeeltelijke weigering	190
8.8.4	Doelvoorschriften.....	191
8.8.4.1	Algemeen	191
8.8.4.2	Emissiegrenswaarden verplicht.....	191
8.8.4.3	Monitoringvoorschriften.....	193
8.8.5	Middelvoorschriften.....	193
8.8.5.1	Algemeen	193
8.8.5.2	Verslag, meten, berekenen en tellen	195
8.8.6	Overige voorschriften.....	195
8.8.6.1	Verplichte voorschriften.....	195

8.8.6.2	Facultatieve voorschriften	195
8.8.6.3	Afvalwater	196
8.8.7	Nuttige toepassing of veerwijdering van afvalstoffen.....	196
8.8.8	Financiële zekerheid.....	196
8.8.9	Verboden voorschriften.....	196
8.8.9.1	Algemeen	196
8.8.9.2	Broeikasgasemissies of energieverbruik	197
8.8.9.3	Geen energievoorschriften	197
8.8.9.4	Overbrenging van afval naar of uit de provincie.....	197
8.8.9.5	Verbod voorschriften aan OBM	197
8.8.10	Wijzigingen voorschriften	197
8.8.10.1	Algemeen	197
8.8.10.2	Verplichte wijziging voorschriften	198
8.8.10.3	Facultatieve wijziging voorschriften.....	199
8.8.10.4	Verzoek tot wijziging	199
8.8.11	Jurisprudentie inzake vergunningvoorschriften.....	200
8.8.11.1	Algemeen	200
8.8.11.2	Het formele zorgvuldigheidsbeginsel	200
8.8.11.3	Het motiveringsbeginsel	201
8.8.11.4	Specialiteitsbeginsel	202
8.8.11.5	Grondslag vergunningaanvraag mag niet worden verlaten	203
8.8.11.6	Geen verkapte weigering: het kunnen naleven van voorschriften	204
8.8.11.7	Het evenredigheidsbeginsel	204
8.8.11.8	Het formele rechtszekerheidsbeginsel.....	207
8.9	Geldingsduur	209
8.9.1	Voortdurende activiteit.....	209
8.9.2	Aflopende activiteit	209
8.9.3	Voorschriften na expiratie vergunning	209
8.9.4	Seizoensgebonden bouwwerken	209
8.9.5	Technieken in opkomst.....	210
8.10	Exploitant	210
8.10.1	Zaaksgebonden.....	210
8.10.2	Persoonsgebonden	210
8.11	Wijzigingen en intrekking omgevingsvergunning	211
8.11.1	Algemeen	211
8.11.2	Verplichte intrekking.....	211
8.11.3	Facultatieve intrekking	212
8.11.4	Intrekking op verzoek.....	212
8.11.4.1	Belanghebbende	212
8.11.4.2	Vvgb-orgaan.....	213
8.12	Vergoeding van kosten en schade	213

9	Procedure omgevingsvergunning	215
9.1	Algemeen	215
9.2	Vooroverleg.....	216
9.3	Aanvraag.....	217
9.3.1	Algemeen	217

9.3.2	Indieningsvereisten.....	218
9.3.2.1	Algemeen	218
9.3.2.2	Wijze van indiening	218
9.3.3	Inhoudelijke eisen	219
9.3.3.1	Algemeen	219
9.3.3.2	Geheimhouden van bepaalde stukken	220
9.3.3.3	Uitgestelde gegevensverschaffing	220
9.3.3.4	Aangehaakte toestemmingen.....	221
9.3.3.5	Meldingen die gelijktijdig met een vergunningaanvraag moeten worden gedaan	221
9.3.3.6	Gelijktijdig aanvragen omgevingsvergunning en watervergunning	222
9.3.4	Coördinatie	222
9.3.5	In beginsel géén wijziging aanvraag na terinzagelegging ontwerpvergunning.....	223
9.4	Ontvangstbevestiging.....	224
9.5	Bevoegd gezag	224
9.6	Beoordeling ontvankelijkheid	225
9.6.1	Algemeen	225
9.6.2	Houdbaarheid onderzoeksgegevens	225
9.7	Aanhouding	226
9.7.1	Algemeen	226
9.7.2	Vorbereidingsbesluiten	226
9.7.3	Vorbereiding beschermd stads- of dorpsgezicht.....	226
9.7.4	Slopen van een bouwwerk.....	227
9.7.5	Exploitatieplan	227
9.8	Reguliere of uitgebreide voorbereidingsprocedure	227
9.8.1	Algemeen	227
9.8.2	Reguliere voorbereidingsprocedure.....	228
9.8.2.1	Kennisgeving aanvraag	228
9.8.2.2	Geen verklaring van geen bedenkingen	228
9.8.2.3	Geen ontwerpbesluit	228
9.8.2.4	Zienswijzen en adviezen	228
9.8.2.5	Kerkelijk monument	228
9.8.2.6	Beslistermijn	228
9.8.2.7	Sanctie bij niet tijdig beslissen	229
9.8.2.8	Bekendmaking	229
9.8.3	Uitgebreide voorbereidingsprocedure	229
9.8.3.1	Kennisgeving aanvraag	229
9.8.3.2	Aanvraag naar vvgb-organen	229
9.8.3.3	Ontwerpbesluit.....	230
9.8.3.4	Zienswijzen en adviezen	230
9.8.3.5	Kerkelijk monument	231
9.8.3.6	Beslistermijn	231
9.8.3.7	Sanctie bij niet tijdig beslissen	231
9.8.3.8	Bekendmaking	231

10	Inwerkingtreding omgevingsvergunning	233
10.1	Algemeen	233
10.2	Hoofdregel	233
10.3	Uitgebreide voorbereidingsprocedure	233
10.4	Aangewezen activiteiten	233
10.5	Omgevingsvergunning van rechtswege	234
10.6	Onmiddellijke inwerkingtreding	234
10.7	Combinatie met andere vergunning of bodemverontreiniging	234
10.8	Gefaseerde omgevingsvergunning	234
11	Rechtsbescherming	235
11.1	Inleiding.....	235
11.2	Besluiten waartegen geen beroep open staat	236
11.3	Rechtstreeks beroep bij Afdeling bestuursrechtspraak	236
11.4	Coördinatieregeling.....	237
11.5	Bezwaar- of beroepsgerechtigd	237
11.5.1	Belanghebbende	237
11.5.2	Kringen van belanghebbende bij een omgevingsvergunning	237
11.5.3	Relativiteitseis.....	240
11.6	De onderdelenfuik bij beroep tegen een omgevingsvergunning	240
11.6.1	Algemeen	240
11.6.2	Ambtshalve aanvulling rechtsgronden en -toetsing	242
11.6.3	Onderdelenfuik óók bij Europeesrechtelijke beroepsgronden?	243
11.7	Onderdelenfuik is geen argumentenfuik.....	244
11.8	Grondenfuik in hoger beroep.....	245
11.9	Behandeling.....	246
11.9.1	De nieuwe zaaksbehandeling	246
11.9.2	Advisering door Stichting Advisering bestuursrechtspraak	248
11.10	Uitspraak	249
11.10.1	Algemeen	249
11.10.2	Na een rechterlijke vernietiging.....	249
11.10.3	Bestuurlijke lus.....	250
11.10.4	Procedurele gevolgen van (on)losmakelijkheid	251
11.11	Relativiteitsvereiste	252
11.11.1	Inleiding.....	252
11.11.1.1	Algemeen	252
11.11.1.2	Omgevingsrecht: concrete benadering.....	254
11.11.1.3	Individuele omwonenden.....	256
11.11.1.4	Bedrijfsbelangen en concurrentiebelangen	257
11.11.1.5	Rechtspersonen met algemeen of collectief belang.....	258
11.11.1.6	Parallele belangencorrectie.....	259
11.11.1.7	Verwevenheidscorrectie	260
11.11.1.8	Rechterlijke toepassing op het 'ongeschreven' recht.....	262
11.11.2	De 'correctie van Widdershoven'	265
11.11.2.1	Algemeen	265
11.11.2.2	Conclusie van AG Widdershoven.....	266

11.11.2.3	Uitspraak ABRvS	267
11.12	Enige jurisprudentie.....	271
11.12.1	Algemeen	271
11.12.2	Milieu-effectrapportage	271
11.12.3	Luchtkwaliteitseisen.....	272
11.12.4	Externe veiligheid.....	273
11.12.5	Geluid.....	273
11.12.6	Geur	274
11.12.7	Bodem.....	274
11.12.8	Natuurbeschermingswet 1998 en Flora- en faunawet	275
11.13	Voorzieningenrechter.....	276

12 Toezicht en handhaving 277

12.1	Inleiding.....	277
12.2	Handhavingsregels	277
12.2.1	Algemeen	277
12.2.2	Algemene wet bestuursrecht.....	277
12.2.3	Wabo	278
12.2.4	Wet milieubeheer	278
12.2.4.1	Algemeen	278
12.2.4.2	Reikwijdte.....	278
12.2.4.3	Handhavingsbevoegdheid	279
12.2.4.4	Bestuurlijke handhaving emissiehandel.....	279
12.2.4.5	Handelen in strijd met voorschrift.....	279
12.3	Handhavingsbevoegdheid	279
12.3.1	Algemeen	279
12.3.2	Activiteitenbesluit en Activiteitenregeling.....	279
12.3.3	Omgevingsvergunning.....	280
12.4	Toezicht	281
12.4.1	Algemeen	281
12.4.2	Nalevingstoezicht.....	281
12.4.3	Interbestuurlijk toezicht	282
12.4.4	Omgevingsdiensten	283
12.4.4.1	Algemeen	283
12.4.4.2	Instelling omgevingsdienst	283
12.4.4.3	Basistakenpakket	284
12.4.4.4	Goede kwaliteit van uitvoering en handhaving	284
12.4.4.5	Toezichthouders	285
12.5	Bestuurlijke sancties	285
12.5.1	Algemeen	285
12.5.2	Algemene bepalingen bestuurlijke sancties	286
12.5.2.1	Algemeen	286
12.5.2.2	Overtreding.....	286
12.5.2.3	Overtreder	286
12.5.2.4	Bestuurlijke sanctie.....	287
12.5.2.5	Wettelijke grondslag.....	287
12.5.2.6	Rechtvaardigingsgronden	287

12.5.2.7	Geen dubbele herstelsanctie	287
12.5.2.8	Preventieve herstelsanctie.....	288
12.5.2.9	Meerdaadse samenloop.....	288
12.5.2.10	Minimumeisen sanctiebeschikking	288
12.5.2.11	Bestemming verbeurde gelden.....	288
12.5.2.12	Zwijgrecht en cautie	288
12.6	Last onder bestuursdwang.....	288
12.6.1	Algemeen	288
12.6.1.1	Herstelsanctie.....	288
12.6.1.2	Preventieve last onder bestuursdwang.....	289
12.6.1.3	Geen last in spoedeisende gevallen.....	289
12.6.2	Bevoegdheid	289
12.6.2.1	Algemeen	289
12.6.2.2	Bijzonder.....	289
12.6.2.3	Beginselplicht tot handhaving	289
12.6.2.4	Bijzondere toepassingsbevoegdheden	290
12.6.3	Bestuursdwangbeschikking	290
12.6.4	Bekendmaking	290
12.6.5	Overtreder, rechthebbende, rechtsopvolger(s)	291
12.6.6	Kostenbeschikking	291
12.6.7	Toepassingbeschikking	291
12.6.8	Beperking procedurelasten	293
12.7	Last onder dwangsom.....	293
12.7.1	Algemeen	293
12.7.1.1	Herstelsanctie.....	293
12.7.1.2	Preventieve last onder dwangsom	293
12.7.2	Bevoegdheid	293
12.7.2.1	Algemeen	293
12.7.2.2	Beginselplicht tot handhaving	294
12.7.2.3	Dwangsom is geen straf.....	294
12.7.3	Dwangsombeschikking.....	294
12.7.4	Bekendmaking	295
12.7.5	Overtreder en rechtsopvolger(s).....	295
12.7.6	Verbeuren van een dwangsom	295
12.7.7	Invorderingsbeschikking.....	295
12.7.8	Beperking procedurelasten	297
12.7.9	Wijziging en intrekking last onder dwangsom.....	297
12.8	Intrekken van een omgevingsvergunning.....	297
12.8.1	Algemeen	297
12.8.2	Bevoegdheid	297
12.8.3	Begunstigingstermijn	298
12.9	Handhavingsverzoek.....	298
12.9.1	Verzoekers	298
12.9.2	Beschikking bevoegd gezag.....	299
12.10	Handhavingsprocedure	299
12.11	Gedogen	300
12.11.1	Algemeen	300

12.11.2	Vormen van gedogen	301
12.11.3	Beleidskader gedogen.....	302
12.11.4	EU-grenzen aan gedogen	302
12.11.5	Geen gedeeltelijke handhaving	303
12.11.6	OM en gedogen	303
13	Milieustrafrecht	305
13.1	Inleiding.....	305
13.2	Wetboek van Strafrecht: commune delicten	305
13.3	Wet op de economische delicten	306
13.4	Opsporingsambtenaren.....	306
13.4.1	Algemeen	306
13.4.2	Algemene opsporingsambtenaren	306
13.4.3	Bijzondere opsporingsambtenaren (boa's).....	307
13.4.4	Opsporingsbevoegdheden	307
13.5	Voorlopige maatregelen.....	308
13.6	Straffen en maatregelen.....	309
13.7	Samenloop bestuursrechtelijke en strafrechtelijke handhaving: bis in idem?	310
13.8	Strafbeschikking	310
14	Wet milieubeheer: inleiding	313
15	Begrippen	315
16	Zorgplicht	317
17	Provinciale milieuverordening	319
17.1	Algemeen	319
17.2	Inhoud van de provinciale milieuverordening	319
17.3	Relatie met het provinciaal milieubeleidsplan	321
17.4	Ontheffingsmogelijkheden in milieuverordening.....	321
17.5	Aanhaken.....	321
18	Zelfstandige bestuursorganen en adviesorganen	323
18.1	Zelfstandige bestuursorganen	323
18.2	Adviesorganen.....	323
19	Plannen, verkenning en balans	325
19.1	Algemeen	325
19.2	Europese inspraakrichtlijn.....	325
19.3	Milieubeleidsplannen.....	325
19.3.1	Algemeen	325
19.3.2	Rechtskarakter	326
19.4	Milieuprogramma's	327
19.5	Rioleringsplan	327
19.6	Nationale milieuverkenning.....	327

19.7	Balans voor de leefomgeving.....	327
20	Milieukwaliteitseisen	329
20.1	Algemeen	329
20.2	Immissie-eisen.....	329
20.3	Emissie-eisen.....	330
20.3.1	Algemeen	330
20.3.2	Momentane emissienormen en jaaremissienormen.....	331
20.3.3	Uniforme of variabele emissie-eisen.....	332
20.3.4	Koepelconcept	332
20.4	Afstandseisen	332
20.5	Proces- en productnormen	333
20.6	Waterkwaliteitseisen.....	333
20.7	Luchtkwaliteitseisen	333
21	Milieuzonering	335
21.1	Algemeen	335
21.2	Geluidzonering	335
21.3	Gebieden met bijzondere milieukwaliteit.....	335
21.4	Externe veiligheid.....	335
21.5	Geurhinder.....	335
21.6	Staat van inrichtingen.....	336
22	Milieu-effectrapportage	337
22.1	Algemeen	337
22.2	Milieu-effectrapport (MER)	337
22.3	M.e.r.-plicht.....	338
22.4	M.e.r.-beoordelingsplicht	340
22.5	Plan-mer.....	340
22.6	Project-mer	340
22.7	Procedure.....	341
22.7.1	Algemeen	341
22.7.2	Beperkte procedure	341
22.7.3	Uitgebreide procedure.....	341
22.8	Besluit.....	342
22.8.1	Geen besluit zonder MER	342
22.8.2	Inhoud besluit.....	342
22.8.3	Bekendmaking	342
22.9	Grensoverschrijdende milieugevolgen.....	343
22.10	Evaluatie.....	343
23	Andere handelingen	345
23.1	Algemeen	345
23.2	Werkzaamheden	345
24	Verslag-, registratie- en meetverplichtingen	347
24.1	Algemeen	347

24.2	Registratie externe veiligheid inrichtingen, transportroutes en buisleidingen	347
24.3	De EG-verordening PRTR en het PRTR-protocol	348
25	Procedures voor vergunningen en ontheffingen	349
25.1	Procedures	349
25.2	Procedurele voorschriften	349
25.3	Afvalvoorziening categorie A	349
26	Financiële bepalingen	351
26.1	Algemeen	351
26.1.1	Wet milieubeheer	351
26.1.2	Financiële instrumenten	351
26.1.3	Belastingen, heffingen en rechten	352
26.1.4	Leeswijzer	353
26.2	Milieubelastingen	353
26.2.1	Groene belastingen	353
26.2.2	Wet belastingen op milieugrondslag	354
26.3	Fiscale faciliteiten	355
26.4	Milieuheffingen en -rechten	356
26.4.1	Afvalstoffenheffing	356
26.4.2	Reinigingsrechten	356
26.4.3	Rioolheffing	357
26.4.4	Rioolrechten	358
26.4.5	Provinciale bodembeschermingsheffing	359
26.4.6	Provinciale grondwaterheffing	359
26.4.7	Provinciale nazorgheffing	359
26.4.8	Provinciale ontgrondingenheffing	360
26.4.9	Verontreinigingsheffing	361
26.4.10	Leges	362
26.4.11	Keuringsrecht	362
26.5	Financiële zekerheid	363
26.5.1	Algemeen	363
26.5.2	Financiële zekerheid ter nakoming van voorschriften	364
26.5.3	Financiële zekerheid ter dekking van schadeaansprakelijkheid	364
26.5.4	Nazorg gesloten stortplaatsen	365
26.5.5	Wet bodembescherming	365
26.5.5.1	Handelingen	365
26.5.5.2	Saneringsplan	365
26.5.6	Ontgrondingenwet	365
26.5.7	Buitenwettelijke financiële voorwaarden?	366
26.5.8	Vormen van financiële zekerheid	367
26.6	Afvalbeheerbijdragen	368
26.7	Statiegeld en retourpremies	369
26.8	Subsidies	369
26.9	Schadebesluiten	370
26.9.1	Algemeen	370

26.9.2	Zelfstandige schadebesluiten	372
26.9.3	Onzelfstandige schadebesluiten	373
26.9.4	Bestuursrechter of burgerlijke rechter	373
26.9.5	Schadevergoeding ex art. 4.2 Wabo en de art. 15.20 en 15.21 Wm	377
26.9.6	Schadevergoeding ex art. 7.14 e.v. Wtw.....	379
27	Openbaarheid van milieu-informatie	381
27.1	Algemeen	381
27.2	Wet openbaarheid van bestuur	382
27.2.1	Algemeen	382
27.2.2	Beschikking op informatieverzoek.....	383
27.2.3	Milieu-informatie	384
27.2.4	Uitzonderingen en beperkingen.....	385
27.3	Bijzondere regels voor openbaarheid van milieu-informatie	386
27.4	Openbaarheid van milieu-informatie in de uitgebreide voorbereidingsprocedure.....	388
28	Verdere bepalingen	391
28.1	Algemeen	391
28.2	Verslagplicht	391
28.3	Europese informatieplicht	391
28.4	Verruiming toepassingsgebied.....	393
28.5	Voor- en nahang.....	393
28.6	Nadere regels.....	393
28.7	Gebieden die geen deel uit maken van gemeente of provincie.....	393

Deel II Bijzonder deel

Onderdeel A Aarde

29	Bodem	399
29.1	Bodembescherming.....	399
29.2	Wbb en Waterwet	401
29.2.1	Inhoud en strekking van de wet	401
29.2.2	Bevoegd gezag	408
29.2.3	Regels ter voorkoming en zo nodig herstel van 'nieuwe gevallen'....	409
29.2.3.1	Algemeen	409
29.2.3.2	Zorgplicht: Artikel 13 Wbb en art. 6.8 Waterwet.....	410
29.2.3.3	Meldingen onder de Wbb en de Waterwet	412
29.2.3.4	Gebruik van (licht) verontreinigde bouwstoffen: Besluit bodemkwaliteit.....	414
29.2.3.5	Voorkoming van bodemverontreiniging	419
29.2.3.6	Ongewone voorvallen: Wet bodembescherming en Waterwet	420
29.2.4	Bodemsanering.....	422
29.2.4.1	Saneringsdoelstelling.....	422
29.2.4.2	Vrijwillige aanpak in eigen beheer	424
29.2.4.3	Bevelsbevoegdheden	440

29.2.4.4	Sanering van overheidswege en kostenverhaal.....	442
29.2.4.5	Verplicht (verkennend) bodemonderzoek.....	445
29.2.4.6	Bodemsanering in gebruik zijnde bedrijfsterreinen.....	445
29.2.5	Financiering overheden.....	448
29.2.6	Nalevingstoezicht en handhaving.....	448
29.2.7	Rechtsbescherming.....	451
29.2.8	Verhouding tot andere wetten.....	451
29.2.8.1	Verhouding tot Waterwet.....	451
29.2.8.2	Verhouding tot Wet milieubeheer en Wabo.....	452
29.2.8.3	Verhouding tot Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden.....	453
29.2.8.4	Verhouding tot Natuurbeschermingswet.....	454
29.2.8.5	Verhouding met Wet ruimtelijke ordening.....	454
29.3	Meststoffenwet.....	455

30 Afvalstoffen 459

30.1	Inleiding.....	459
30.2	Enkele begrippen.....	459
30.2.1	Begrip 'afvalstoffen'.....	459
30.2.2	Zich ontdoen van afvalstoffen.....	464
30.2.3	Inzamelen, nuttige toepassing, verwijdering en verwerking.....	465
30.2.4	Opslaan en storten van afvalstoffen.....	467
30.2.5	'Beheer van afvalstoffen' als overkoepelend begrip.....	468
30.3	Uitgangspunten van het Nederlandse afvalstoffenbeleid.....	468
30.3.1	De prioriteitsvolgorde.....	468
30.3.2	Doelmatig beheer.....	469
30.3.3	Het landelijk afvalbeheerplan.....	470
30.3.4	Afvalketenbeheer.....	472
30.3.5	De specifieke zorgplicht.....	473
30.4	Gedragingen binnen en buiten inrichtingen.....	473
30.4.1	Inrichtinggebonden regels.....	473
30.4.1.1	Inrichtingen algemeen.....	473
30.4.1.2	Afvalbeheerinrichtingen.....	474
30.4.1.3	Stortplaatsen.....	475
30.4.1.4	Gesloten stortplaatsen en gesloten afvalvoorzieningen.....	477
30.4.2	Gedragingen buiten inrichtingen.....	478
30.5	Hergebruik, preventie, recycling en andere nuttige toepassingen....	481
30.6	Huishoudelijke afvalstoffen.....	484
30.6.1	Algemeen.....	484
30.6.2	Gemeentelijke inzamelplicht.....	485
30.6.3	Afvalstoffenverordening.....	485
30.6.4	Gemeentelijke innameplichten op grond van productregelingen.....	487
30.6.5	Gescheiden inzameling en aanbidding.....	487
30.6.6	Klein chemisch afval.....	488
30.6.7	Grofvuil.....	489

31 Mijnbouwwet 491

32	Ontgrondingenwet	493
33	Natuurbescherming	495
33.1	Inleiding.....	495
33.2	Internationaal en Europees natuurbeschermingsrecht.....	496
33.2.1	Conventie van Bonn.....	496
33.2.2	Conventie van Bern	496
33.2.3	Biodiversiteitsverdrag.....	498
33.2.4	Conventie van Ramsar	498
33.2.5	CITES	499
33.2.6	De Vogel- en de Habitatrichtlijn	500
33.2.7	Benelux Overeenkomst.....	510
33.3	De Wet natuurbescherming	511
33.3.1	Inleiding.....	511
33.3.2	Hoofdstuk 1. Algemene bepalingen	512
33.3.3	Hoofdstuk 2. Bescherming van gebieden	517
33.3.4	Hoofdstuk 3. Soorten.....	529
33.3.5	Hoofdstuk 4. Houtopstanden, hout en houtproducten	539
33.3.6	Hoofdstuk 5. Vrijstellingen, beschikkingen en verplichtingen.....	540
33.3.7	Hoofdstuk 6. Financiële bepalingen.....	540
33.3.8	Hoofdstuk 7. Handhaving.....	541
33.3.9	Verhouding tot andere wetten.....	544

Onderdeel B Water

34	Water	549
34.1	Hoofddoelstellingen en onderdelen van het waterbeheer.....	549
34.2	Europese regelgeving	554
34.2.1	Inleiding.....	554
34.2.2	Nitraatrichtlijn 91/676	554
34.2.3	Drinkwaterrichtlijn 98/83 en de Zwemwaterrichtlijn 2006/7	555
34.2.4	Richtlijn stedelijk afvalwater 91/271	556
34.2.5	Kaderrichtlijn Water 2000/60	556
34.2.6	Kaderrichtlijn 2008/56 inzake mariene strategie.....	562
34.2.7	Hoogwaterrichtlijn 2007/60	562
34.3	De Waterwet	563
34.3.1	Indeling.....	563
34.3.2	Algemene bepalingen	565
34.3.3	Doelstellingen en normen	566
34.3.4	Organisatie van het waterbeheer	568
34.3.5	Het planstelsel.....	570
34.3.5.1	Strategische beleidsplanning.....	570
34.3.5.2	Operationele beheersplanning	573
34.3.6	Aanleg en beheer waterstaatswerken	574
34.3.7	Handelingen in watersystemen.....	575
34.3.7.1	Inleiding.....	575

34.3.7.2	Categorieën van handelingen.....	575
34.3.7.3	Reguleringsinstrumenten: watervergunning of algemene regels	580
34.3.7.4	Aanvraag en voorbereidingsprocedure watervergunning.....	584
34.3.7.5	Toetsingscriteria.....	586
34.3.7.6	Vergunningvoorschriften	589
34.3.7.7	Overgangsrecht en revisievergunning	590
34.3.8	Financiële bepalingen	590
34.3.9	Handhaving.....	591
34.3.10	Rechtsbescherming	591
34.3.11	Van Waterwet naar Omgevingswet	592

35 Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwem- gelegenheden 593

Onderdeel C Lucht

36 Klimaat 597

36.1	Emissies die het klimaat beïnvloeden.....	597
36.2	Temperatuurstijging door broeikasgassen	597
36.3	Het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverande- ring (1992)	598
36.4	Het Kyoto-protocol (1997)	598
36.5	Parijs 2015.....	600
36.6	Europa: energietransitie en emissiehandel	600
36.7	Nationaal: energietransitie	601
36.8	Nationaal: CO ₂ -opslag	602
36.9	Nationaal: emissiehandel Wet Milieubeheer	603
36.10	Emissie-eisen inrichtingen.....	604
36.11	Bescherming van de ozonlaag	606
36.12	Urgenda zaak.....	608

37 Geluid 609

37.1	Inleiding.....	609
37.2	De systematiek van de geluidnormering.....	609
37.3	Zonering.....	618
37.3.1	Zones langs wegen.....	618
37.3.1.1	Algemeen	618
37.3.1.2	Akoestisch onderzoek.....	619
37.3.1.3	Vaststelling hogere grenswaarden en geluidwerende maatregelen ..	620
37.3.1.4	Reconstructie.....	622
37.3.1.5	Automatische zonevrijstelling voor 30 km-zones en -wegen.....	623
37.3.2	Geluidproductieplafonds.....	623
37.3.3	Zones rond industrieterreinen	625
37.3.4	Toekomst: de Omgevingswet en de Aanvullingswet geluid	630

38	Luchtkwaliteit	633
38.1	Algemeen	633
38.2	Luchtkwaliteitseisen en monitoring	633
38.2.1	Europese richtlijn 2008/50 inzake luchtkwaliteit	633
38.2.2	Besluiten luchtkwaliteit 2001 en 2005	637
38.2.3	Titel 5.2 Wet milieubeheer ('Luchtkwaliteitseisen').....	638
38.2.4	Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL).....	639
38.2.5	Besluit- en Regeling niet in betekenende mate	641
38.2.6	Drietrapsraket	642
38.2.7	Besluit gevoelige bestemmingen.....	643
38.2.8	Luchtkwaliteitsmetingen	644
38.2.9	Toekomst: luchtkwaliteit en de Omgevingswet	646
39	Wet ammoniak en veehouderij	649
39.1	Algemeen	649
39.2	Wet ammoniak en veehouderij	649
39.3	AMvB Huisvesting	651
40	Geur	653
40.1	Bepaling aanvaardbaar geurniveau	653
40.2	Regulering geur in het Activiteitenbesluit	654
40.3	Wet geurhinder en veehouderij	655
40.3.1	Algemeen	655
40.3.2	Reconstructiewet concentratiegebieden	655
40.3.3	Wet geurhinder en veehouderij	656
40.3.3.1	Algemeen	656
40.3.3.2	Derogatie aan het reguliere toetsingskader voor het aspect geurhinder.....	656
40.3.3.3	Vier soorten gebieden.....	656
40.3.3.4	Normering voor diercategorieën mét en zonder geuremissiefactor..	657
40.3.3.5	Afwijkende geurnormen in gemeentelijke verordening	658
40.3.3.6	Voormalige agrarische bedrijfswonin	658
40.3.3.7	Wet veehouderijen en geurhinder zet Wet milieubeheer niet geheel opzij	659
41	Wet luchtvaart	661
Onderdeel D Vuur		
42	Stoffen en producten	665
42.1	Inleiding.....	665
42.2	De Europese REACH-verordening	666
42.2.1	Algemeen	666
42.2.2	Rechtsbasis.....	667
42.2.3	Toepassingsbereik	667
42.2.4	Het REACH-systeem	668

42.2.5	Veiligheidsinformatie	669
42.2.6	Zorgplicht	670
42.2.7	Handhaving.....	670
42.3	De Europese CLP-verordening.....	670
42.3.1	Inleiding.....	670
42.3.2	Uitputtende regeling: volledige harmonisatie	671
42.3.3	Toepassingsbereik.....	671
42.3.4	Indeling.....	671
42.3.5	Etikettering.....	672
42.4	Titels 9.2, 9.3 en 9.3A Wet milieubeheer.....	672
42.4.1	Titel 9.3 Wm: uitvoering van de REACH-verordening	672
42.4.1.1	Aanwijzing nationale bevoegde instantie	672
42.4.1.2	Bevoegdheid tot het stellen van regels bij of krachtens AMvB	673
42.4.1.3	Bestuursrechtelijke handhaving van REACH-voorschriften.....	673
42.4.1.4	Strafrechtelijke sanctienering van overtreding van REACH-voor- schriften.....	674
42.4.2	Titel 9.3A: uitvoering van CLP-verordening	674
42.4.2.1	Aanwijzing nationale bevoegde instantie	674
42.4.2.2	Bestuursrechtelijke handhaving CLP-voorschriften.....	674
42.4.2.3	Strafrechtelijke sanctienering van overtreding van CLP-voorschrif- ten	675
42.4.3	Titel 9.2	675
42.4.3.1	Overheveling Wms-bepalingen naar de Wm	675
42.4.3.2	Informatieverstrekking aan minister.....	676
42.4.3.3	Administratieverplichting.....	676
42.4.3.4	Etikettering, verpakking en aanbevelingen	676
42.4.3.5	Beperkende maatregelen.....	677
42.4.3.6	Zorgplichtbepaling	678
42.4.3.7	Verhouding tussen titel 9.2 en de titels 9.3 en 9.3A Wm	679
42.4.4	Titel 9.5: Overige bepalingen inzake stoffen, preparaten en produc- ten	679
42.4.5	In- en uitvoer van milieugevaarlijke stoffen	680
42.4.6	Handhaving.....	681
42.4.7	Verhouding tot andere wetten.....	681
42.4.7.1	Algemeen	681
42.4.7.2	Waterwet	683
42.4.7.3	Wet bodembescherming	683
42.4.7.4	Hoofdstukken 8 en 10 Wet milieubeheer.....	683
42.4.7.5	Wet vervoer gevaarlijke stoffen	684
42.4.7.6	Kernenergiewet	685
42.4.7.7	Arbeidsomstandighedenregelgeving	685
42.4.7.8	Geneesmiddelenwet en Wet dieren.....	685
42.4.7.9	Warenwet.....	686
42.4.7.10	Een 'geïntegreerde regeling': het Productenbesluit asbest	687
42.5	Titel 9.4 Wm: ecodesign producten	689
42.6	Bestrijdingsmiddelen regelgeving.....	691
42.6.1	Algemeen	691

42.6.2	Bestrijdingsmiddelen: gewasbeschermingsmiddelen en biociden....	693
42.6.3	Verbodsbeeping voor niet toegelaten of geregistreerde bestrijdingsmiddelen	693
42.6.4	Toelatingsprocedure.....	694
42.6.4.1	Algemeen	694
42.6.4.2	Procedure toelating werkzame stoffen	695
42.6.4.3	Procedure toelating gewasbeschermingsmiddelen	695
42.6.4.4	Procedure toelating biociden	696
42.6.5	Regels inzake een juist gebruik van bestrijdingsmiddelen.....	696
42.6.6	Verhouding tot andere wetten.....	698
43	Veiligheid	701
43.1	Algemeen	701
43.2	Inleiding Externe veiligheid	702
43.3	De Seveso-richtlijnen	707
43.4	Besluit risico's zware ongevallen	708
43.4.1	Algemeen	708
43.4.2	Maatregelen in bijzondere omstandigheden bij calamiteiten (ongewone voorvallen) en kostenverhaal door de overheid	711
43.5	Publicatiereeks Gevaarlijke Stoffen.....	714
43.6	Besluit kwaliteitseisen externe veiligheid inrichtingen.....	715
43.7	Vuurwerkbesluit.....	718
43.8	Brandveiligheid	718
43.9	Transport van gevaarlijke stoffen	722
43.9.1	Transport over weg, spoor en water.....	722
43.9.2	Transport door buisleidingen.....	733
43.10	Register Risicosituaties Gevaarlijke Stoffen.....	736
43.11	Wet veiligheidsregio's.....	738
44	Kernenergiewet	743
45	Wet aansprakelijkheid kernongevallen	745
	Overzichtsregister	749
	Trefwoordenregister	751

Lijst van Europese richtlijnen, Europese verordeningen en internationale verdragen

Roepnaam	Volledige naam	Publikatieblad
RICHTLIJNEN		
Afvalverbrandingsrichtlijn	Richtlijn 2000/76/EG van het Europees Parlement en de Raad van 4 december 2000 betreffende de verbranding van afval	<i>PbEG</i> 2000, L 332
Benzinerichtlijn	Richtlijn 94/63/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 20 december 1994 betreffende de beheersing van de uitstoot van vluchtige organische stoffen (VOS) als gevolg van de opslag van benzine en de distributie van benzine vanaf terminals naar benzinestations	<i>PbEG</i> 1994, L 365
Biocidenrichtlijn	Richtlijn 98/8/EG van het Europees Parlement en de Raad van 16 februari 1998 betreffende het op de markt brengen van biociden	<i>PbEG</i> 1998, L 123
Dienstenrichtlijn	Richtlijn 2006/123/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende diensten op de interne markt	<i>PbEU</i> 2006, L 376
Grondwaterrichtlijn	Richtlijn 2006/118/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende de bescherming van het grondwater tegen verontreiniging en achteruitgang van de toestand	<i>PbEU</i> 2006, L 372
Habitatrichtlijn	Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna	<i>PbEG</i> 1992, L 206
Inspraakrichtlijn	Richtlijn 2003/35/EG van het Europees Parlement en de Raad van 26 mei 2003 tot voorziening in inspraak van het publiek in de opstelling van bepaalde plannen en programma's betreffende het milieu en, met betrekking tot inspraak van het publiek en toegang tot de rechter, tot wijziging van de Richtlijnen 85/337/EEG en 96/61/EG van de Raad	<i>PbEU</i> 2003, L 156
IPPC-richtlijn	Richtlijn 2008/1/EG van het Europees Parlement en de Raad van 15 januari 2008 inzake geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging	<i>PbEG</i> 2008, L 24
Kaderrichtlijn afvalstoffen	Richtlijn 2008/98/EG van het Europees Parlement en de Raad van 19 november 2008 betreffende afvalstoffen en tot intrekking van een aantal richtlijnen	<i>PbEU</i> 2008, L 312

Roepnaam	Volledige naam	Publikatieblad
Kaderrichtlijn luchtkwaliteit	Richtlijn 2008/50/EG van het Europees Parlement en de Raad van 21 mei 2008 betreffende de luchtkwaliteit en schonere lucht voor Europa	<i>PbEU</i> 2008, L 152
Kaderrichtlijn mariene strategie	Richtlijn 2008/56/EG van het Europees Parlement en de Raad van 17 juni 2008 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het beleid ten aanzien van het mariene milieu	<i>PbEU</i> 2008, L 164
Kaderrichtlijn water	Richtlijn 2000/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid (<i>PbEG</i> L 327), zoals deze is gewijzigd bij beschikking nr. 2455/2001/EG van het Europees Parlement en de Raad van 20 november 2001 tot vaststelling van de lijst van prioritare stoffen op het gebied van het waterbeleid en tot wijziging van richtlijn 2000/60/EG (<i>PbEG</i> L 331) en met inbegrip van wijzigingen uit hoofde van artikel 20, eerste lid, van de richtlijn, doch voor het overige naar de tekst zoals deze bij de richtlijn is vastgesteld	<i>PbEG</i> 2000, L 327
Mer-richtlijn	Richtlijn 2011/92/EU van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 2011 betreffende de milieueffectbeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten	<i>PbEU</i> 2012, L 26
Nec-richtlijn	Richtlijn 2001/81/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2001 inzake nationale emissieplafonds voor bepaalde luchtverontreinigende stoffen	<i>PbEG</i> 2001, L 309
Nitraatrichtlijn	Richtlijn 91/676/EEG van de Raad van 12 december 1991 inzake de bescherming van water tegen verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen	<i>PbEG</i> 1991, L 375
Notificatierichtlijn	Richtlijn nr. 98/34/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 22 juni 1998 betreffende een informatieprocedure op het gebied van normen en technische voorschriften en regels betreffende de diensten van de informatiemaatschappij	<i>PbEG</i> 1998, L 204
Oplosmiddelenrichtlijn	Richtlijn 1999/13/EG van de Raad van 11 maart 1999 inzake de beperking van de emissie van vluchtige organische stoffen ten gevolge van het gebruik van organische oplosmiddelen bij bepaalde werkzaamheden en in installaties	<i>PbEG</i> 1999, L 85
Richtlijn autowrakken	Richtlijn 2000/53/EG van het Europees Parlement en de Raad van 18 september 2000 betreffende autowrakken	<i>PbEG</i> 2000, L 269

Roepnaam	Volledige naam	Publikatieblad
Richtlijn benzinedamp-terugwinning	Richtlijn 2009/126/EG van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 inzake fase II-benzinedamp-terugwinning tijdens het bijtanken van motorvoertuigen in benzinestations	<i>PbEU</i> 2009, L 285
Richtlijn energiebelasting	Richtlijn 2003/96/EG van de Raad van 27 oktober 2003 tot herstructurering van de communautaire regeling voor de belasting van energieproducten en elektriciteit	<i>PbEU</i> 2003, L 283
Richtlijn energieprestatie van gebouwen	Richtlijn 2010/31/EU van het Europees Parlement en de Raad van 19 mei 2010 betreffende de energieprestatie van gebouwen	<i>PbEU</i> 2010, L 153
Richtlijn geologische opslag van kooldioxide	Richtlijn 2009/31/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2009 betreffende de geologische opslag van kooldioxide en tot wijziging van Richtlijn 85/337/EEG van de Raad, de Richtlijnen 2000/60/EG, 2001/80/EG, 2004/35/EG, 2006/12/EG en 2008/1/EG en Verordening (EG) nr. 1013/2006 van het Europees Parlement en de Raad	<i>PbEU</i> 2009, L 140
Richtlijn gevaarlijke stoffen in de lucht	Richtlijn 2004/107/EG van het Europees Parlement en de Raad van 15 december 2004 betreffende arseen, cadmium, kwik, nikkel en polycyclische aromatische koolwaterstoffen in de lucht	<i>PbEU</i> 2005, L 23
Richtlijn grote stookinstallaties (LCP)	Richtlijn 2001/80/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2001 inzake beperking van de emissies van bepaalde verontreinigende stoffen in de lucht door grote stookinstallaties	<i>PbEG</i> 2001, L 309
Richtlijn handel in broeikasgasemissierechten	Richtlijn 2003/87/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 13 oktober 2003 tot vaststelling van een regeling voor de handel in broeikasgasemissierechten binnen de Gemeenschap en tot wijziging van Richtlijn 96/61/EG van de Raad	<i>PbEU</i> L 275
Richtlijn havenontvangstvoorzieningen	Richtlijn 2000/59/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 november 2000 betreffende havenontvangstvoorzieningen voor scheepsafval en ladingresiduen	<i>PbEG</i> 2000, L 332
Richtlijn hergebruik van overheidsinformatie	Richtlijn 2003/98/EG van het Europees Parlement en de Raad van 17 november 2003 inzake het hergebruik van overheidsinformatie	<i>PbEU</i> 2003, L 345
Richtlijn hernieuwbare energie	Richtlijn 2009/28/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2009 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen en houdende wijziging en intrekking van Richtlijn 2001/77/EG en Richtlijn 2003/30/EG	<i>PbEU</i> 2009, L 140

Roepnaam	Volledige naam	Publikatieblad
Richtlijn industriële emissies of IED-richtlijn	Richtlijn 2010/75/EU van het Europees Parlement en de Raad van 24 november 2010 inzake industriële emissies (geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging)	<i>PbEU</i> 2010, L 334
Richtlijn offshore veiligheid	Richtlijn 2013/30/EU van het Europees Parlement en de Raad van 12 juni 2013 betreffende de veiligheid van offshore olie- en gasactiviteiten en tot wijziging van Richtlijn 2004/35/EG	<i>PbEU</i> 2013, L 178
Richtlijn omgevingslawaaï	Richtlijn 2002/49/EG van het Europees Parlement en de Raad van 25 juni 2002 inzake de evaluatie en de beheersing van omgevingslawaaï	<i>PbEG</i> 2002, L 189
Richtlijn overstromingsrisico's	Richtlijn 2007/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2007 over beoordeling en beheer van overstromingsrisico's	<i>PbEU</i> 2007, L 288
Richtlijn prioritaire stoffen	Richtlijn 2008/105/EG van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 2008 inzake milieukwaliteitsnormen op het gebied van het waterbeleid tot wijziging en vervolgens intrekking van de Richtlijnen 82/176/EEG, 83/513/EEG, 84/156/EEG, 84/491/EEG en 86/280/EEG van de Raad, en tot wijziging van Richtlijn 2000/60/EG	<i>PbEU</i> 2008, L 348
Richtlijn stedelijk afvalwater	Richtlijn 91/271/EEG van de Raad van 21 mei 1991 inzake de behandeling van stedelijk afvalwater	<i>PbEG</i> 1991, L 135
Richtlijn toegang tot milieu-informatie of Aarhus-richtlijn	Richtlijn 2003/4/EG van het Europees Parlement en de Raad van 28 januari 2003 inzake de toegang van het publiek tot milieu-informatie en tot intrekking van Richtlijn 90/313/EEG van de Raad	<i>PbEG</i> 2003, L 41
Richtlijn winningsafval	Richtlijn 2006/21/EG van het Europees Parlement en de Raad van 15 maart 2006 betreffende het beheer van afval van de winningsindustrieën en houdende wijziging van Richtlijn nr. 2004/35/EG	<i>PbEU</i> 2006, L 102
Seveso-richtlijn	Richtlijn 2012/18/EU van het Europees Parlement en de Raad van 4 juli 2012 betreffende de beheersing van de gevaren van zware ongevallen waarbij gevaarlijke stoffen zijn betrokken, houdende wijziging en vervolgens intrekking van Richtlijn 96/82/EG van de Raad	<i>PbEU</i> 2012, L 197
Smb-richtlijn	Richtlijn 2001/42/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 27 juni 2001 betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's	<i>PbEG</i> 2001, L 197

Roepnaam	Volledige naam	Publikatieblad
Titaandioxiderichtlijnen	Richtlijn 78/176/EEG van de Raad van 20 februari 1978 betreffende de afvalstoffen afkomstig van de titaandioxide-industrie	<i>PbEG</i> 1978, L 54
	Richtlijn 82/883/EEG van de Raad van 3 december 1982 betreffende de voorschriften voor het toezicht op en de controle van de milieus die betrokken zijn bij lozingen van de titaandioxide-industrie	<i>PbEG</i> 1982, L 378
	Richtlijn 92/112/EEG van de Raad van 15 december 1992 tot vaststelling van de procedure voor de harmonisatie van de programma's tot vermindering en uiteindelijke algehele opheffing van de verontreiniging door afval van de titaandioxide-industrie	<i>PbEG</i> 1992, L 409
Vogelrichtlijn	Richtlijn 2009/147/EG van het Europees Parlement en de Raad van 30 november 2009 inzake het behoud van de vogelstand	<i>PbEU</i> 2010, L 20
Zwemwattterrichtlijn	Richtlijn 2006/7/EG van het Europees Parlement en de Raad van 15 februari 2006 betreffende het beheer van de zwemwaterkwaliteit en tot intrekking van Richtlijn 76/160/EEG	<i>PbEU</i> L 64
VERORDENINGEN		
EG-verordening indeling, etikettering en verpakking van stoffen en mengsels	Verordening (EG) nr. 1272/2008 van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 16 december 2008 betreffende de indeling, etikettering en verpakking van stoffen en mengsels tot wijziging en intrekking van de Richtlijnen 67/548/EEG en 1999/45/EG en tot wijziging van Verordening (EG) nr. 1907/2006	<i>PbEU</i> L 353
EG-verordening overbrenging van afvalstoffen (EVOA)	Verordening (EG) nr. 1013/2006 van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 14 juni 2006 betreffende de overbrenging van afvalstoffen	<i>PbEU</i> L 190
EG-verordening registratie, evaluatie en autorisatie van chemische stoffen	Verordening (EG) nr. 1907/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 18 december 2006 inzake de registratie en beoordeling van en de autorisatie en beperkingen ten aanzien van chemische stoffen (REACH), tot oprichting van een Europees Agentschap voor chemische stoffen, houdende wijziging van Richtlijn 1999/45/EG en houdende intrekking van Verordening (EEG) nr. 793/93 van de Raad en Verordening (EG) nr. 1488/94 van de Commissie alsmede Richtlijn 76/769/EEG van de Raad en de Richtlijnen 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG en 2000/21/EG van de Commissie	<i>PbEU</i> 2007, L 136

Roepnaam	Volledige naam	Publikatieblad
Machtigingsverordening	Verordening (EG) nr. 994/98 van de Raad van 7 mei 1998 betreffende de toepassing van de artikelen 92 en 93 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap op bepaalde soorten van horizontale steunmaatregelen	<i>PbEG</i> 1998, L 142
Procedureverordening	Verordening (EG) nr. 659/1999 van de Raad van 22 maart 1999 tot vaststelling van nadere bepalingen voor de toepassing van artikel 93 van het EG-Verdrag	<i>PbEG</i> 1999, L 83
PRTR-verordening	Verordening (EG) nr. 166/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 18 januari 2006 betreffende de instelling van een Europees register inzake de uitstoot en overbrenging van verontreinigende stoffen en tot wijziging van de Richtlijnen 91/689/EEG en 96/61/EG van de Raad	<i>PbEG</i> 2006, L 33
VERDRAGEN		
Londen-protocol	op 7 november 1996 te Londen tot stand gekomen Protocol bij het op 29 december 1972 te Londen tot stand gekomen Verdrag inzake de voorkoming van verontreiniging van de zee ten gevolge van het storten van afval en andere stoffen	<i>Trb.</i> 1998, 134
Montreal Protocol:	Protocol van Montreal betreffende stoffen die de ozonlaag afbreken	<i>Trb.</i> 2001, 72
Ospar-verdrag	op 22 september 1992 te Parijs tot stand gekomen Verdrag inzake de bescherming van het mariene milieu in het noodoostelijk deel van de Atlantische Oceaan	<i>Trb.</i> 1993, 16
Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU) Verdrag van Maastricht	Geconsolideerde versie van het Verdrag betreffende de Europese Unie en het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie - Verdrag betreffende de Europese Unie (geconsolideerde versie) - Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (geconsolideerde versie)	<i>PbEU</i> 2012, C 326
Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU)		
Verdrag van Aarhus	Op 25 juni 1998 te Aarhus tot stand gekomen Verdrag betreffende toegang tot informatie, inspraak bij besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden	<i>Trb.</i> 1998, 289
Verdrag van Amsterdam	Verdrag van Amsterdam houdende wijziging van het Verdrag betreffende de Europese Unie, de verdragen tot oprichting van de Europese Gemeenschappen en sommige bijbehorende akten, ondertekend te Amsterdam, 2 oktober 1997	<i>PbEU</i> 1997 C 340
Verdrag van Chicago	Op 7 december 1944 te Chicago tot stand gekomen Verdrag inzake de internationale burgerluchtvaart	<i>Trb.</i> 1959, 45

Roepnaam	Volledige naam	Publikatieblad
Verdrag van Granada	Op 3 oktober 1985 te Granada tot stand gekomen Overeenkomst inzake het behoud van het architectonische erfgoed van Europa	<i>Trb.</i> 1985, 163
Verdrag van Lissabon	Verdrag van Lissabon tot wijziging van het Verdrag betreffende de Europese Unie en het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, ondertekend te Lissabon, 13 december 2007,	<i>PbEU</i> 2007 C 306
Verdrag van Nice	Verdrag van Nice houdende wijziging van het Verdrag betreffende de Europese Unie, de Verdragen tot oprichting van de Europese Gemeenschappen en sommige bijbehorende akten, ondertekend te Nice, 26 februari 2001	<i>PbEG</i> 2001 C 80
Verdrag van Valletta	Op 16 januari 1992 te Valletta tot stand gekomen herziene Europees Verdrag inzake de bescherming van het archeologisch erfgoed	<i>Trb.</i> 1992, 32
VN-Zeerechtverdrag	Op 10 december 1982 te Montego-Bay tot stand gekomen Verdrag inzake het recht van de zee	<i>Trb.</i> 1983, 83
Werelderfgoedverdrag	Op 16 november 1972 te Parijs tot stand gekomen overeenkomst inzake de bescherming van het cultureel en natuurlijk erfgoed van de wereld	<i>Trb.</i> 1973, 155

Lijst van afkortingen

A

Aae	Ars Aequi (tijdschrift)
AB	Administratiefrechtelijke Beslissingen (Nederlandse Jurisprudentie)
ABRvS	Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State
ACM	Autoriteit Consument en Markt
ACTAL	Adviescollege toetsing regeldruk
Activiteitenbesluit	Activiteitenbesluit milieubeheer
ADR	Accord europeen au transport international des marchandises Dangereuses par Route (Europese Overeenkomst betreffende het internationale vervoer van gevaarlijke goederen over de weg)
AGRvS	Afdeling Geschillen van bestuur van de Raad van State
AMvB	Algemene Maatregel van Bestuur
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
AR	Agrarisch Recht (tijdschrift)
Awb	Algemene wet bestuursrecht

B

BAT	Best Available Techniques
Bbk	Besluit bodemkwaliteit
BBT	Beste Beschikbare Technieken
Bees	Besluit emissie-eisen Stookinstallaties
Bems	Besluit emissie-eisen middelgrote stookinstallaties
Bevb	Besluit externe veiligheid buisleidingen
B&W	Burgemeester en wethouders
Bevi	Besluit externe veiligheid inrichtingen
Bgb	Besluit gewasbeschermingsmiddelen en biociden
Bgm	Besluit gebruik meststoffen
Bibob	Bevordering integere besluitvorming openbaar bestuur
BNB	Beslissingen in belastingzaken Nederlandse belastingrechtspraak (tijdschrift)
Boom	Besluit kwaliteit en gebruik overige organische meststoffen
Boot	Besluit opslaan in ondergrondse tanks
Bor	Besluit omgevingsrecht
Bpm	belasting voor personenauto's en motorrijwielen
BR	Bouwrecht (tijdschrift)
BREF	BBT referentiedocument
Bro	Besluit ruimtelijke ordening
Brzo	Besluit risico's zware ongevallen

Bsb	Bouwstoffenbesluit
Bsb	Bodemsanering in gebruik zijnde bedrijfsterreinen
Bssa	Besluit stortplaatsen en stortverboden afvalstoffen
Btev	Besluit transportroutes externe veiligheid
Bvgs	Besluit vervoer gevaarlijke stoffen
BW	Burgerlijk Wetboek
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksaangelegenheden (ministerie van)

C

CBb	College van Beroep voor het bedrijfsleven
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CCS	Carbon Capture and Storage
CdK	Commissaris der Koning(in)
CER	Certified Emission Reductions
CFK's	Chloorfluorkoolwaterstoffen
Chw	Crisis- en herstelwet
CITES	Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora
CIW	Commissie Integraal Waterbeheer
CLP	Classification, Labelling en Packaging
CMR('s)	carcinogene, mutagene en reproductietoxische stoffen
CO ₂ -eq	CO ₂ -equivalenten
CPB	Centraal Planbureau
CPR	Commissie Preventie van Rampen door gevaarlijke stoffen
Ctgb	College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden

D

DALY	Disability Adjusted Life Years
dB	decibel
dB(A)	A-gewogen decibel
DGM	Directoraat Generaal Milieubeheer (ministerie van VROM)
DIN	Deutsche Industrie Norm

E

EC	Europese Commissie
ECA	European Chemical Agency
EEA	European Environmental Agency (Europees Milieuagentschap)
EEG	Europese Economische Gemeenschap
EG	Europese Gemeenschap(pen)
EG-verdrag	Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap

EHRM	Europees Hof voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden
EHS	Ecologische hoofdstructuur
EIPPCB	European IPPC Bureau
EK	Eerste Kamer
EMAS	Eco-Management and Audit-Scheme
EPA	Energieprestatieadvies
EPC	Energieprestatiecoëfficiënt
EPN	Energieprestatienorm
E-PRTR	European Pollution Release and Transfer Register
ERU	Emission Reduction Units
ETS	Emission Trading Scheme
EU	Europese Unie
Eural	Europese afvalstoffenlijst
EURO 0-VI	Europese emissie-eisen voor vrachtauto's
EURO 0-6	Europese emissie-eisen voor personenauto's
EV	Externe veiligheid
EVOA	EG-verordening 259/93 betreffende toezicht en controle op de Overbrenging van Afvalstoffen binnen, naar en uit de EG
EVR	Extern Veiligheidsrapport
EVRM	Europees verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden
EZ	Economische Zaken (Ministerie van)

F

FAO	Food and Agriculture Organization of the United Nations
Ffw	Flora- en faunawet
F-gassen	HFK's, PFK's, en SF ₆

G

GBI	Gemiddelde blootstellingsindex
g.e.	geureenheden
GEP	Goed Ecologisch Potentieel (begrip uit de KRW)
GET	Goede Ecologische Toestand (begrip uit de KRW)
Gft-afval	Groente-, fruit- en tuinafval
GGD	Gemeentelijke gezondheidsdienst
GGO	Genetisch gemodificeerde organismen
GGOR	Gewent Grond- en Oppervlaktewaterregime
GHA	Grof huishoudelijk afval
GHOR	Geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen
GHS	Globally Harmonized System of Classification and Labelling of Chemicals
GIBA	Geschieden inzamelen bedrijfsafval

gpbv	geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging
GPP	Geluidproductieplafond
GR	Groepsrisico
Gst	Gemeentestem (tijdschrift)
GS	Gedeputeerde Staten
Gw	Grondwet
GWP	Global Warming Potential
Gww	Grondwaterwet
Gwwd	Gezondheids- en welzijnswet voor dieren

H

HC	Koolwaterstof(fen)
HCFK's	Gehalogeneerde chloorfluorkoolwaterstoffen
HFK's	Fluorkoolwaterstoffen
HvJ EG	Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen (tot de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon op 1 december 2009)
HvJ EU	Hof van Justitie van de Europese Unie (sinds 1 december 2009)
HR	Hoge Raad of Habitatrichtlijn

I

IBC	Isoleren, beheren en controleren (van bodemverontreiniging)
IBM	In betekenende mate
Ibs	Interimwet bodemsanering
i.e.	inwoner-equivalent
IED	Industrial Emissions Directive
ILG	Investeringsbudget Landelijk Gebied
ILT	Inspectie Leefomgeving en Transport
IMPEL	Implementation and Enforcement of Environmental Law (Europees samenwerkingsverband)
I&M	Infrastructuur en Milieu (Ministerie van)
Infomil	Informatiecentrum Milieuvergunningen
IPO	Inter Provinciaal Overleg
IPPC	Integrated Pollution Prevention and Control
IRC	Internationale Rijncommissie
ISO	International Organisation for Standardization
ISV	Investeringsbudget stedelijke vernieuwing
IUCN	International Union for Conservation of Nature and Natural Resources
Ivb	Inrichtingen- en vergunningenbesluit milieubeheer
IVBPR	Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten

J

JB	Jurisprudentie Bestuursrecht (tijdschrift)
JG	Jurisprudentie Gemeenten
JI	Joint Implementation
JM	Jurisprudentie Milieurecht (tijdschrift)

K

KB	Koninklijk Besluit
KCA	Klein chemisch afval (afkomstig van huishoudens)
Ke	Kosten-eenheden
Kew	Kernenergiewet
KGA	Klein gevaarlijk afval
Krw	Kaderrichtlijn water (Europees)
Kwalibo	(project) Kwaliteitsborging bij bodemintermediairs
KWS	Koolwaterstoffen (zie ook VOS)

L

LAP	Landelijk Afvalbeheerplan
LAeq.	A-gewogen equivalent geluidniveau
LCA	Levenscyclusanalyse
LCP	Large Combustion Plants directive (Richtlijn grote stookinstallaties)
Lden	equivalent day, evening and night level (geluidsmaat)
LED	Light emitting diode (lichtgevende diode)
LEI	Landbouw Economisch Instituut
LMA	Landelijk Meldpunt Afvalstoffen
LML	Landelijk meetnet luchtkwaliteit
LOG	Landbouwontwikkelingsgebied
Lpg	Liquefied petroleum gas
LTO	Land- en Tuinbouw Organisaties
Lvw	Luchtvaartwet

M

MARPOL	Verdrag ter beheersing van Marine Pollution
MAS	Milieuaansprakelijkheidsverzekerings-samenwerkingsverband
MBV	Model-bouwverordening
mer	Milieueffectrapportage
MER	Milieueffectrapport
M en R	Tijdschrift voor Milieu en Recht
MIA	Milieu-investeringsaftrek

MIG	Modernisering Instrumentarium Geluidhinder
MINAS	Mineralenaangiftesysteem
MIRT	Meerjarenprogramma, Infrastructuur, Ruimte en Transport
MIT	Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport
MJA	Meerjarenafpraak energie-efficiëntie
MJP-G	Meerjarenprogramma gewasbescherming
MJV	Milieujaarverslag
Mkb	Midden- en kleinbedrijf
MKBA	Maatschappelijke kosten-batenanalyse
m.nt.	met noot van
Mor	Ministeriële Regeling omgevingsrecht
MR	Milieurechtspraak (tijdschrift)
MRL	Maximale residu limiet
MRB	Motorrijtuigenbelasting
Msw	Meststoffenwet
Mton	Megaton (=F 10 ⁹ kilogram)
MTR	Maximaal toelaatbaar risico
MvA	Memorie van Antwoord
MvT	Memorie van Toelichting
MW	megawatt (=10 ⁶ watt), eenheid van vermogen
MWe	Megawatt (=10 ⁶ watt) elektrisch vermogen, ter onderscheid van MWth (thermisch vermogen)

N

Nbw	Natuurbeschermingswet
NEA	Nederlandse emissieautoriteit
NEC	National Emission Ceiling (= nationaal emissieplafond)
NeR	Nederlandse emissierichtlijn lucht
NIBM	Niet in betekende mate
NJ	Nederlandse Jurisprudentie (tijdschrift)
NJB	Nederlands Juristenblad
NMa	Nederlandse Mededingingsautoriteit
NMP	Nationaal Milieubeleidsplan
NNI	Stichting Nederlands Normalisatie Instituut
NO _x	Stikstofoxiden
NOVEM	Nederlandse Organisatie voor Energie en Milieu
NRB	Nederlandse richtlijn bodembescherming
NSL	Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit
NStAB	Nieuwsbrief StAB
NTB	Nederlands Tijdschrift voor Bestuursrecht
NvT	Nota van Toelichting

O

OECD – OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OM	Openbaar Ministerie
OSPAR	te Oslo en Parijs (in 1992) gesloten verdrag ter bescherming van het zeemilieu in het Noordoostelijk Atlantisch gebied
OvJ	Officier van Justitie
Ogw	Ontgrondingenwet
Ow	Omgevingswet (<i>Stb.</i> 2016, 156)

P

PAK's	Polycyclische aromatische koolwaterstofverbindingen
PAS (het)	Programma Aanpak Stikstof
PbEG	Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen (tot de inwerkingtreding van het Verdrag van Nice op 1 februari 2003)
PbEU	Publicatieblad van de Europese Unie (sinds 1 februari 2003)
PBO	Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie
PBZO	preventiebeleid voor zware ongevallen
PFK	perfluorkoolwaterstof
PGS	Publicatiereeks Gevaarlijke Stoffen
pH	Eenheid voor de zuurgraad
PJ	Petajoule (= 10 ¹⁵ Joule)
PKB	Planologische Kernbeslissing
PM	Particulate Matter of Fijn stof
PM _{2,5}	Fijn stof met een diameter van minder dan 2,5 µm (micrometer)
PM ₁₀	Fijn stof met een diameter van minder dan 10 µm (micrometer)
PMP	Provinciaal milieubeleidsplan
PMV	Provinciale milieuverordening
POL	Provinciaal Omgevingsplan
POP	Plattelandsontwikkelingsplan of – programma
POP's	Persistent Organic Pollutants
ppm	parts per million
ppmv	parts per million by volume
PR	Persoonsgebonden Risico
Pres.	President
PRV	Provinciale Ruimtelijke Verordening
PS	Provinciale Staten
PSR	Performance Standard Rate
PTB-stoffen	Stoffen die tegelijk persistent, toxisch en bioaccumulerend zijn

Q

QALY	quality adjusted life years
QRA	kwantitatieve risicoanalyse

R

Rb	Rechtbank
REACH	Registratie, Evaluatie en Autorisatie van Chemische stoffen
REB	Regulerende energiebelasting
RHS	Ruimtelijke Hoofdstructuur
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne
RIZA	Rijksinstituut voor Integraal Zoetwaterbeheer en Afvalwaterbehandeling
RLG	Raad voor het Landelijk Gebied
RMNO	Raad voor het Milieu- en Natuuronderzoek
RMU	Removal Units
RO	Ruimtelijke Ordening
ROM	Ruimtelijke Ordening en Milieu
RRGS	Register Risicosituaties Gevaarlijke Stoffen
Rv	Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering
RVB	regionaal veiligheidsbestuur (bestuur van een veiligheidsregio)
RVO	Rijksdienst voor ondernemend Nederland
RvSt	Raad van State
Rwzi	Rioolwaterzuiveringsinstallatie

S

SAN	Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer
SBI	Standaard bedrijfsindeling
SBZ	Speciale beschermingszone
SCP	Sociaal Cultureel Planbureau
SDE	Regeling Stimulering Duurzame Energieproductie
SER	Sociaaleconomische Raad
SEW	Sociaal Economische Wetgeving (tijdschrift)
SF ₆	Zwavelhexafluoride
SG	Staten-Generaal
SGB	Subsidieregeling Gebiedgericht Beleid
SMB	Strategische Milieu Beoordeling van plannen
SN	Subsidieregeling Natuurbeheer
SO ₂	Zwavedioxide
SOMS	Strategie omgaan met stoffen
Sbb	Stortbesluit bodembescherming

Sr	Wetboek van Strafrecht
Stb.	Staatsblad
Stcrt.	Staatscourant
SUBAT	Stichting Uitvoering Bodemsanering Amovering Tankstations
Sv	Wetboek van Strafvordering
SVM	Stichting Verpakking en Milieu
SZW	Sociale Zaken en Werkgelegenheid (ministerie van)

T

TCB	Technische Commissie Bodembescherming
TK	Tweede Kamer
TMA	Tijdschrift voor Milieuaansprakelijkheid
TNO	Nederlandse Organisatie voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek
Trb	Tractatenblad
Trw	Tracéwet

U

UNCED	United Nations Conference on Environment and Development
UNECE	United Nations Economic Commission for Europe
UNEP	United Nations Environmental Program
UNFCCC	United Nations Framework Convention on Climate Change
UOV	uniforme openbare voorbereidingsprocedure

V

Vamil	Vervroegde (thans: willekeurige) afschrijving milieu-investeringen
VBG	Regeling vervoer over binnenwateren van gevaarlijke stoffen
VEU	Verdrag betreffende de Europese Unie
VenW	Voormalig (Ministerie van) Verkeer en Waterstaat (nu: onderdeel I&M)
VHR	Vogel- en habitatrichtlijn
VLG	Regeling Vervoer over Land van Gevaarlijke stoffen
VN	Verenigde Naties
VNCI	Vereniging van Nederlandse Chemische Industrie
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VNO-NCW	Vereniging van Nederlandse Ondernemingen-Nederlands Christelijk Werkgeversverbond
VOS	Vluchtige organische (kool)waterstoffen
VR	Veiligheidsrapportage; ook: Verwaarloosbaar Risico(niveau); ook: Veiligheids-regio
VROM	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (voormalig ministerie van, nu onderdeel I&M)
VSG	Regeling vervoer over het spoor van gevaarlijke stoffen
VEU	Verdrag betreffende de Europese Unie

VWEU	Verdrag betreffende de werking der Europese Unie
VzABRvS	Voorzitter Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State

W

Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
Wabm	Wet algemene bepalingen milieuhygiëne
Wav	Wet ammoniak en veehouderij
Wbb	Wet bodembescherming
Wbm	Wet belastingen op milieugrondslag
Wed	Wet op de economische delicten
Wet luvo	Wet op de luchtverontreiniging
Wet RvS	Wet op de Raad van State
Wgb	Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden
Wgh	Wet geluidhinder
WILG	Wet Inrichting Landelijk gebied
WKK	Warmtekrachtkoppeling
WKO	Warmte-koude opslag
Wm	Wet milieubeheer
Wms	Wet milieugevaarlijke stoffen
Wob	Wet openbaarheid van bestuur
Wonw	Woningwet
WRO	Wet op de Ruimtelijke Ordening
Wro	Wet ruimtelijke ordening
WRR	Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid
WTO	World Trade Organization
Wtw	Waterwet
Wvgs	Wet vervoer gevaarlijke stoffen
Wvo	Wet verontreiniging oppervlaktewateren
Wvvs	Wet voorkoming verontreiniging door zeeschepen
Wvz	Wet verontreiniging zeewater
Wonw	Woningwet
Wwh	Wet op de waterhuishouding

Opbouw van dit Handboek

Dit Handboek beoogt inzicht te bieden in de belangrijkste delen van het Nederlandse milieurecht. Het bestaat uit twee Romeins genummerde delen: I Algemeen deel en Deel II Bijzonder deel. In Deel II is aangehaakt bij de door onder meer de Griekse wijsgeer Empedocles (circa 490-430 v. Chr.) verkondigde theorie, dat alle stoffen zijn opgebouwd uit vier elementen: vuur, lucht, water en aarde. Volgens de Grieken was alles opgebouwd uit deze elementen.

Deel I *'Algemeen Deel'* begint met een toelichting op wat in dit Handboek wordt verstaan onder milieurecht. Daarbij komt ook de relatie aan de orde met het omgevingsrecht (hfd. 1). Daarna wordt aandacht besteed aan enige nationale en internationale mijlpalen in de ontwikkeling van het Nederlandse milieurecht (hfd. 2), de beginselen van milieurecht (hfd. 3) en enige invalshoeken van milieubeleid (hfd. 4). Deel I wordt afgesloten met enige aspecten van de doorwerking van het Europese milieurecht. Na een korte bespreking van het primair en secundair recht van de Europese Unie, komen de Europeesrechtelijke randvoorwaarden voor nationale milieumaatregelen aan de orde (hfd. 5).

Vervolgens wordt het 'inrichtingenregime' behandeld. Uitgangspunt van dit regime is dat voor het oprichten, veranderen en in werking hebben van een inrichting (onderneming) die behoort tot een categorie die is aangewezen bij AMvB als bedoeld in art. 1.1 lid 3 Wm, algemene regels gelden als bedoeld in art. 8.40 Wm. Dit, tenzij de inrichting (deels) behoort tot een krachtens art. 1.1 lid 3 Wabo bij AMvB aangewezen categorie waarvoor een (omgevings)vergunningplicht geldt. In hoofdstuk 6 wordt eerst het begrip 'inrichting' behandeld, waarna we in hoofdstuk 7 op de algemene regels ingaan. In hoofdstuk 8 worden voor vergunningplichtige inrichtingen de inhoudelijke inrichtingsaspecten van de vergunningverlening behandeld. De procedure van de vergunningverlening worden besproken in hoofdstuk 9, gevolgd door regels over de inwerkingtreding van de omgevingsvergunning (hfd. 10), rechtsbescherming (hfd. 11) en toezicht en handhaving (hfd. 12). Bij dat laatste wordt ook kort aandacht besteed aan het milieustrafrecht (hfd. 13).

In Deel I wordt ten slotte de Wet milieubeheer besproken voor zover die niet elders in Deel I of in Deel II aan de orde komt. Na een korte inleiding (hfd. 14), worden besproken begrippen (hfd. 15), de zorgplicht (hfd. 16), de provinciale milieuverordening (hfd. 17), zelfstandige bestuursorganen en adviesorganen (hfd. 18), milieubeleidsplannen en -programma's, milieuverkenning en -balans (hfd. 19), milieukwaliteitseisen (hfd. 20), milieuzonering (hfd. 21), milieueffectrapportage (hfd. 22), andere handelingen (hfd. 23), verslag-, registratie- en meetverplichtingen (hfd. 24), procedures voor vergunningen en ontheffingen (hfd. 25), financiële bepalingen (hfd. 26), openbaarheid van milieu-informatie (hfd. 27) en verdere bepalingen (hfd. 28).

Deel II *'Bijzonder Deel'* van het Handboek kent zoals gezegd vier onderdelen.

Onderdeel A *'Aarde'* betreft bodem (hfd. 29), afvalstoffen (omvat ook afvalwater, hfd. 30), de Mijnbouwwet (hfd. 31), de Ontgrondingenwet (hfd. 32) en natuurbescherming (hfd. 33).

Onderdeel B *'Water'* behandelt de Waterwet (hfd. 34) en de Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden (hfd. 35).

Onderdeel C *'Lucht'* betreft klimaat (hfd. 36), geluid (hfd. 37), luchtkwaliteit (hfd. 38), de Wet ammoniak en veehouderij (hfd. 39), geur, waaronder de Wet geurhinder en veehouderij (hfd. 40) en de Wet luchtvaart (hfd. 41).

Onderdeel *'Vuur'* gaat over stoffen en producten, waaronder de Wet gewasbeschermingsmiddelen (hfd. 42), veiligheid, waarin ondermeer de Wet vervoer gevaarlijke stoffen wordt besproken (hfd. 43), de Kernenergiewet (hfd. 44) en de Wet aansprakelijkheid kernongevallen (hfd. 45).